

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Stockholm
2020-09-01

Dnr: U2020/03053/UH

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar

Yttrande från Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) avseende promemorian *Ändringar i högskolelagen för att främja den akademiska friheten och tydliggöra lärosätenas roll för det livslånga lärandet.*

Förord

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) tackar för att akademien har beretts möjlighet att ta del av, och yttra sig om, den rubricerade promemorian och däri innehållande förslag.

IVAs syn

Den akademiska friheten

Akademien anser att den akademiska friheten är av största betydelse för att forskare ska kunna ta fram helt ny kunskap - oberoende av omedelbar vinst eller politisk nytta - och erbjuda utbildning på basis av aktuella och relevanta forskningsresultat.

Det är viktigt i sammanhanget att tydliggöra att akademisk frihet i grunden handlar om forskares, lärares och studenternas rätt att ingå i intellektuell debatt utan att behöva frukta censur eller påtryckningar. Den fria forskningen utmanar samhället till ändring som ofta till början väcker motstånd men som på sikt har visat sig förbättra våra livsförhållanden. Den akademiska friheten är därför en grundprincip som måste värnas i ett kunskapssamhälle, och det finns ett behov av att understryka detta i högskolelagen. IVA stödjer därmed förslaget.

Samtidigt vill IVA påpeka att den individuella akademiska friheten för lärare och forskare inte får stå i motsats till lärosätens behov och förmåga att agera strategiskt som helhet. Den akademiska friheten handlar om innehållet, det strategiska ledningen ska försäkra kvaliteten och effektiviteten i alla delar av verksamheten. Vidare vill akademien understryka lärosätenas centrala roller för att skapa värde för hela samhället. Det strategiska ledarskapet ska främja öppenhet och driva samverkansuppdraget för att på sikt föra lärdomar från den fria forskningen vidare till samhället.

Kungl. IngenjörsvetenskapsAkademien (IVA)

Besöksadress: Grev Turegatan 16, Stockholm
Postadress: Box 5073, 102 42 Stockholm
Telefon: 08-79 1 29 00

www.iva.se

Livslångt lärande

Akademien instämmer med det aktuella underlaget/promemorian att behovet av utbildning under hela karriären har ökat och kommer att fortsätta öka kraftigt. Detta är en viktig fråga om den långsiktiga kunskapsutvecklingen i landet. IVA stödjer i princip att lärosätenas betydelse för sådant lärande förtydligas men vill anföra följande:

Det stämmer att utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Behovet av ett ökat utbud av möjligheter till livslångt lärande är en konsekvens av en snabb kunskapsmässig ändring i arbetsmarknaden. Utifrån diskussionen avseende den fria forskningens betydelse (se ovanför), måste utbildningsutbudet dock även möta långsiktiga utvecklingsbehov och förnyelse.

Även om det föreliggande förslaget inte i sig är något annat än ett förtydligande så är det viktigt att påpeka att lärosätena måste få bättre förutsättningar att arbeta med livslångt lärande på ett systematiskt sätt. För att lyckas med uppdraget är det angeläget att öka samverkan mellan lärosäten och med näringslivet samt att utnyttja erfarenheterna av att använda digitala hjälpmedel i undervisningen. Troligen behöver nya antagningskriterier utvecklas, examensformer och utbildningsmetoder förändras samt verktyg utvecklas för att nå ut till studenter.

Det är mycket tveksamt om det önskade utveckling av livslångt lärande ryms inom lärosätens nuvarande undervisningsresurser. IVA har i sitt projekt 'Hållbart nystart för Sverige' (<https://www.iva.se/projekt/hallbar-nystart-for-sverige/>) påpekat att offensiva utbildningsinsatser är av avgörande betydelse när Sverige arbetar sig ur Corona-krisen. Det kräver ett stort engagemang och många konkreta insatser från staten och kommunerna, universitet, andra utbildningsanordnare, arbetsgivare och anställda, inom privat och offentlig sektor. Detta är en förutsättning för att klara den kraftigt ökade utbildningsvolym som krävs för att möta behoven hos de många arbetslösa och förbättra förutsättningarna för det livslånga lärandet under yrkeslivet.

IVA stödjer förslaget men anser att en noggrann konsekvensanalys och strategi behöver utvecklas snarast. Akademien är dessutom övertygat om att resurstillskott kommer att behövas framöver.

Akademiens beredning av ärendet.

Ärendet har handlagts av IVAs verkställande direktör Tuula Teeri och Martin Wikström, temaledare för forsknings- och utbildningspolitik vid IVA. Beslut i ärendet har tagits av VD.

Tuula Teeri
Professor, VD

Martin Wikström
Temaledare, forsknings- och utbildningspolitik